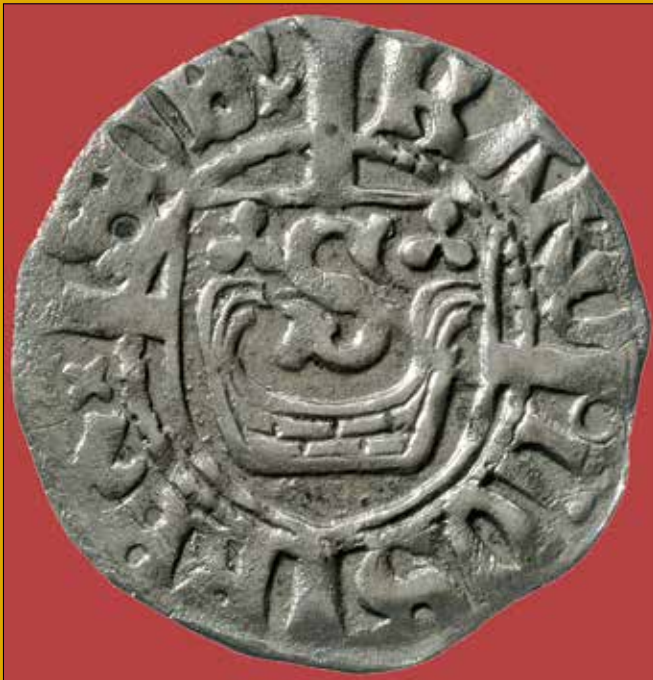

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

maj 4 • 2020

Karl Knutsson
Bondes mynt från
Söderköping 1453–57
och 1464–65.

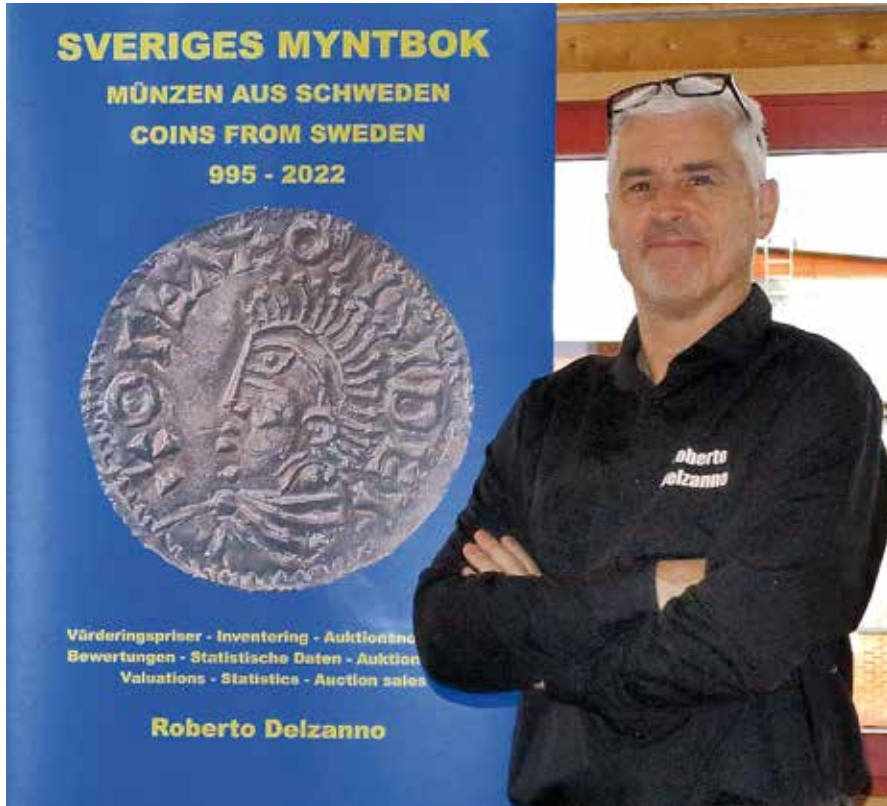
"Tobakskungen".

Numismatisk Orden
och J. Pedersen
Mynthandels tidiga
auktionskataloger.

Digitaliseringens
konsekvenser för
myntauktioner.

Ulla Westermark
1927–2020.

Inbjudan till mingel

I samband med MISAB:s auktion 34 lördagen den 30 maj kommer jag att presentera Sveriges Myntbok 995-2022

För första gången på 50 år katalogiseras allt i en bok:

- Vikingatid: ca 995-1030, Olof Skötkonung, Anund Jakob, Imitationer
- Medeltid: ca 1130-1520, Sverker dä - Sten Sture dy
- Modern tid: Gustav Vasa - Carl XVI Gustaf
- Sveriges besittningsmynt 1561-1809
- Fredrik I - Hessen Kassel 1730-1751
- Kungliga medaljer efter Bror Emil Hildebrand
- Provmynt
- Felpräglingar
- En titel i två volymer, totalt 1200 sidor, utkommer 1 december 2020

Roberto Delzanno

Numismatiker - Författare - 0708-865008
roberto@delzanno.se - www.delzanno.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17 n b
11522 Stockholm
Tel. 08 - 667 55 98
info@numismatik.se
Måndagar kl. 10 - 12 och 13 - 16

Se www.numismatik.se
för info om ev. tillfälligt stängt kansli.

Plusgiro 150007 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

200 SEK / år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt.

Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder manus till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977 - 2019 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB
ISSN 0283-071X

VÅREN 2020

Föreningens aktiviteter

Våra medlemmar är varmt välkomna till SNF:s föreningskvällar. De är med få undantag förlagda till sista onsdagen i månaden, vår och höst. Vi ses i samband med föredrag, alltid med ämnet numismatik. Föreningen bjuder på enklare förtäring.

Oscar II, 20 kronor 1873. Guld.

FOTO: KMK.

BORDE INTE FALLA FÖR FRESTELSEN

att nämna något om corona danica, det vackra silvermyntet från 1600-talet. Benämningen som kom av det franska myntet couronne och det engelska crown. Bättre då några ord om den skandinaviska myntunionen och kronan.

Det var inom den som myntenheten krona infördes gemensamt i Sverige och Danmark år 1873 och i Norge två år senare, indelad i 100 öre. Det svenska kronmyntet med Oscar II på åtsidan formgavs av Lea Ahlborn.

Myntunionen upphörde 1924, men inom de tre länderna är fortfarande krona huvudmyntet, dock ej längre i vare sig guld eller silver. De officiella valutakoderna är SEK, DKK, NOK.

VIKTIGA MEDDELANDEN:

Svenska Numismatiska Föreningens Årsmöte 2020 är framskjutet!

Se styrelsens meddelande på sidan 93 här i SNT.

Föreningskvällarna framskjutna

Gunnar Nehls föredrag som skulle ha hållits 23 april liksom Per-Göran Carlssons den 13 maj är framskjutna till hösten 2020.

SNF:s hemsida - www.numismatik.se

Gå under sommaren gärna in på SNF:s hemsida - www.numismatik.se - för aktuell information om datum för årsmöte och föreningskvällar.

Nästa SNT, nummer 5, utkommer första veckan i september.

Må så gott alla!

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlaplan; buss 4, 44, 76
Kansliet är öppet: måndagar kl. 10 - 12 & 13 - 16, om stängt se www.numismatik.se
Kansliet är stängt: midsommar - 1 september; jul- och nyårshelgerna
Hemsida: www.numismatik.se
SNT finns på Facebook

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER

1/12 sida
47 × 50
mm
250 SEK

1/8 sida
72 × 50
mm
350 SEK

1/6 sida
47 × 105
mm
400 SEK

1/4 sida
72 × 105
mm
600 SEK

1/2 sida
151 × 105
mm
1 200 SEK

1/1 helsida
151 × 214 mm
2 000 SEK

mittuppslag
5 000 SEK

2:a & 3:e
omslagssidan
2 500 SEK

4:e omslagssidan
5 000 SEK

SNT behåller samma låga annonspriser även 2020

Annonsen på årsbasis får dessutom 20% rabatt

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se

Annonsen som inte är förenlig med SNF:s och AINP:s etik avböjs

Innehåll SNT 4 • 2020

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
Karl Knutsson Bondes mynt från Söderköping 1453–57 och 1464–65	81–84
Digitaliseringens konsekvenser för myntauktioner	85–88
"Tobakskungen"	89
Pollett från KA 2 i Karlskrona	89
Numismatisk Orden och J. Pedersen Mynthandels tidiga auktionskataloger	90–91

FASTA RUBRIKER

PRESSKLIPP 1962. Automathandeln har ökat efterfrågan på 5-öringar	84
PERSONALIA. Ulla Westermark 1927–2020	92–93
FÖRENINGSMEDDELANDE. Årsmötet 2020 framskjutet!	93
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF.	93
NYTT OM BÖCKER – RECENSIONER. <i>Finlands mynthistoria. 1.</i>	94–95
LÅSTIPS.	95
AUKTIONER & MÄSSOR.	96
SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING.	98

OMSLAG

Karl Knutsson Bonde (1448–57, 1464–65, 1467–70). Söderköping. Örtug daterad av Kjell Holmberg till senare delen, fas 2, av första regeringsperioden, cirka 1453–1457. På åtsidan ses bondevapnet, en båt, på stort kors, däröver bokstaven S för myntorten, omskrift: KAROLVS REX SVE. Frånsidan visar trekronorsvapnet på stort kors, omskrift: MONETA SWEDHE.
Läs mer om Karls söderköpingsmynt i artikeln på sidorna 81–84.

KMK SAMLING, FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

Karl Knutsson Bondes mynt från Söderköping 1453-57 och 1464-65

Av Kjell Holmberg

I september 1453 skriver kung Karl Knutsson Bonde i ett brev att mynthusen i Kalmar, Söderköping och Åbo åter skall öppnas, då den myntning som hittills skett endast i Stockholm är otillräcklig (Holmberg 2015). Några mynt från Kalmar är inte kända och troligen verkställdes aldrig Karls planer på ett myntverk i denna stad. Däremot initierades en myntning i Åbo, och denna kom att bli omfattande. I själva verket är volymen av mynt från den östra rikshalvan större än volymen av mynt slagna i Stockholm. Detta har visats i Jonas Rundbergs omfattande stampstudie av Karls mynt. Antalet registrerade stampar använda i Finland är större än de som använts i Stockholm, liksom antalet bevarade mynt. Även i Söderköping öppnades ett mynthus.

Stockholmsmynten och Åbo-mynten är ganska vanligt förekommande såväl i museisamlingar som på den privata marknaden. Samma sak gäller de penningar med krönt huvud som slogs av Karl i Stockholm liksom de Åbo-penningar med krönt A mellan två stjärnor som kan dateras till 1453 och framåt. Karl tvingades dock i landsflykt till Danzig 1457 och ersattes av unionskungen Kristian I. Denne präglade så vitt vi vet svenska mynt endast i Stockholm. Karl återinsattes en kort tid som svensk kung hösten 1464, men redan i början av 1465 förlorade han kontrollen över den västra rikshalvan och tvingades som kung nöja sig med omfattande förläningar i Finland. År 1467 återkallades han sedan åter som kung över hela riket och som sådan avled han 1470.

Medan mynten från Stockholm och Åbo i kraft av sin vanlighet är välkända för samlarna och forskarna, så är söderköpingsmynten styvmoderligt behandlade i litteraturen. Detta är inte så märkligt, när man betänker att de i jämförelse med mynten från Stockholm och Åbo är mycket sällsynta. Penningarna från Söderköping har tidigare behandlats i en artikel i *Numismatiska Meddelanden* XLI (Holmberg 2001), så låt oss ta en närmare titt på örtugarna.

Tre kronologiska faser

Rundberg och Lagerqvist delar upp örtugarna i två varianter (och en hybrid); varianterna särskiljs av Rundberg och Lagerqvist primärt baserat på smärre skillnader i inskrift. Men mera väsentligt är, enligt min åsikt, den stora skillnaden i stil mellan örtugarna. Dessa bör betraktas som två fristående grupper mynt (plus den märkliga hybriden). De stilskillnader man kan se hos örtugarna har en direkt motsvarighet bland penningarna.

När det gäller den inbördes kronologin för söderköpingsmynten så finns utmaningar för forskaren. Inga dokument som kan ge ledning finns bevarade och den korta tidsperioden som söderköpingsmynten slogs, tillsammans med myntens sällsynthet, gör att inte heller de fåtaliga myntfyndens sammansättning kan ge någon ledtråd. Myntningen bör dock ha varit begränsad, när man beaktar att endast ett fåtal stampar använts och att mycket få mynt bevarats till våra dagar. En studie av stampkopplingar och irreversibla stampförändringar

gör det dock möjligt att ställa upp en hypotes om den relativa kronologin mellan de olika söderköpingsörtugarna och därmed även för penningarna. Stampkopplingar och irreversibla stampförändringar är faktiskt den enda objektiva informationen som finns tillgänglig. Starttidpunkten för myntningen ges av ovan nämnda dokument och ett rimligt antagande är att majoriteten av söderköpingsmynten skall dateras till perioden 1453–1457. Ett förslag till relativ kronologi presenteras här.

En första viktig observation är att den bättre utförda örtugen (Rbg 3b; LL 4b) har ett litet smalt S i Bondenvapnet, medan den andra örtugen (Rbg 3a; LL 4a) har ett brett och slarvigt graverat S, som dessutom har tre punkter över bokstaven. Dessa tre punkter bör tolkas som en degenererad krona (något som ej noterats/kommenterats i äldre numismatiska publikationer). Den bättre utförda örtugen är sällsynt, men är ändå något vanligare än den med sämre stil.

Samma förhållande i förekomst kan återfinnas bland penningarna, där de som stilmässigt stämmer överens med den vanligare örtugen (Malmer KrS YI) också är den vanligaste penningen (Fig. 2). De betydligt sällsyntare penningarna av typen Malmer KrS YIIa–b har i stället ett S som starkt påminner om örtugen Rbg 3a. Den lilla ringen uppe till vänster vid S på örtugen återfinns också på penningen av typ KrS YIIa, och treklövern till höger vid S på örtugen återfinns på penningen av typ KrS YIIb. Se Fig 1.

Söderköpingsmyntningen kan uppdelas i tre kronologiska faser baserat på stil, utförande och studier av stampkopplingar och stampförändringar:

Fas 1: 1453–1457. Karls äldsta myntning i Söderköping bör utgöras av örtugan Rbg 3a (LL 4a) och de stilmässigt associerade penningarna Malmer KrS YIIa och KrS YIIb.

Både örtugarna och penningarna är mycket sällsynta. Av örtugan finns minst 13 exemplar bevarade; Malmer registrerar endast 37 exemplar av penningarna. Ytterligare några få penningar (färre än 10) i privata samlingar finns ej med i hennes statistik.

Den sämre utförda örtugan är rimligen den äldsta. När Karl beordrade att myntverket i Söderköping skulle öppnas, efter att ha varit stängt i mer än sextio år, fanns ingen ”lokal” kompetens kvar i staden. Hur detta löstes vet vi inte, men örtugan i grupp A ger ett slarvigt intryck både avseende stampens gravering och tillverkningen. Flera örtugar är delvis svagpräglade och/eller slagna på ett myntämne som inte är helt runt. Endast en stamp vardera för åtsidan och frånsidan har använts och dessa mynt är inte stampkopplade med örtugarna i grupp B.

De sällsynta penningarna i grupp A med ett stort brett S (Malmer KrS YIIa–b) är då troligen samtida med dessa äldre örtugar. Det stora breda S på penningarna ger också en koppling bakåt i tiden till Albrekts söderköpingsörtugar, som även de har ett stort krönt S som motiv. Att även örtugan har ett krönt S (även om kronan är mycket dåligt utförd – endast markerad med tre punkter ovanför bokstaven) stärker samhörigheten med penningarna.

Direkt avgörande för antagandet att ovan nämnda mynt är de tidigaste av Karls söderköpingspräglingar är förhållandet mellan örtugarna i fas 2 och fas 3, för vilka stampkopplingar och irreversibla stampförändringar gör att en inbördes relativ kronologi mellan dessa kan bestämmas.

Fas 2: 1453–1457. Efter mynten i fas 1 kommer så en något mera omfattande myntning. Till örtugarna (Rbg 3b, LL 4b) har tre stampar använts. De associerade penningarna är Malmer KrS YI.

Antalet bevarade örtugar är obetydligt fler än i fas 1, men när det gäller penningarna har Malmer registrerat hela 146 exemplar. Till detta skall adderas (uppskattningsvis) ett tjugotal exemplar i privata samlingar. Penningarna i fas 2 är alltså Karls vanligaste söderköpingsmynt.

De yngre penningarna i grupp B med ett litet ganska elegant utfört krönt S slogs alltså i något större volymer och samma sak verkar gälla även för de yngre örtugarna med litet S (där minst två frånsidesstampar använts). Såväl stil som prägling är bättre på denna yngre myntgrupp; personalen vid myntverket hade väl börjat lära sig sitt hantverk. Det faktum att myntet i fas 3 (bevisligen slaget långt efter mynten i fas 2) är stampkopplat med mynt i fas 2, och inte i fas 1, gör att det är mest sannolikt att mynten i fas 2 är slagna efter dem i fas 1.

Fas 3: Troligen senhösten/vintern 1464. Örtugen, hybriden, Rbg 4; LL 5.

Myntningen återupptogs efter ett flerårigt uppehåll och i samband med detta bytte man praxis avseende placering av åtsida och frånsida på över- och understamp. Detta har resulterat i att man oavsiktligt kombinerat en understamp med frånsidans prägling med en överstamp som även den har frånsidans prägling. Resultatet blev en hybrid, där två frånsidor kombinerats.

Detta unika mynt avbildas i *Fig. 13*. Notera att den högra frånsidan på hybriden är slagen med samma stamp som frånsidan på myntet i *Fig. 7*. Hybriden är alltså närmast associerad med mynten i fas 2 och inte i fas 1. Extra intressant för kronologin och dateringen blir hybriden om man noterar de irreversibla förändringar (rost) som skett i den stamp som är gemensam med myntet präglat i fas 2.

På hybridmyntet är alltså den äldre stampen kraftigt rostangripen. Detta till skillnad från den nyttilverkade frånsidesstampen som är ren och fin. Man har alltså använt en gammal rostangripen stamp tillsammans med en nyttilverkad. Beslutet att ändra praxis har lett till att man har både en överstamp och en understamp med frånsidans motiv. Om orsaken till denna ändring av praxis kan vi bara spekulera. Då överstampen slits (förbrukas) betydligt snabbare än understampen så är det rationellt att den myntsida som har ett mera komplext motiv graveras på understampen. När det gäller Karl Knutssons örtugar är dock båda sidornas motiv ungefär likvärdiga i komplexitetshänseende.

Den stamp som är gemensam med fas 2 är alltså oskadad på det mynt som hör till fas 2. Detta betyder att hybriden med säkerhet är slagen efter de övriga mynten i fas 2. Rostangreppen är omfattande, vilket gör att vi talar om ett längre uppehåll mellan fas 2 och fas 3. Att exakt kvantifiera detta kronologiska glapp låter sig inte göras då hastigheten i rostangrepp styrs av hur stampen förvarats, men det handlar sannolikt om flera år.

Baserat på jämförelser mellan denna stamp och de äldre rostangripna stampar som återanvänts av Svante Nilsson (Holmberg 2017, där begreppet irreversibla stampförändringar introduceras och definieras), kan man alltså uppskatta att det rör sig om ett långt uppehåll. Detta gör att det är sannolikt att hybriden (tidigast) slagits under Karls korta andra period som kung 1464–1465.

Att den myntning som då troligen återupptogs i Söderköping hösten 1464 endast resulterade i detta märkliga mynt innan myntningen åter igen upphörde har ju sin naturliga förklaring, då Karl redan i början av 1465 tvingades bort från den västra rikshalvan och gick i ”inrikes exil” i Finland och myntverket i Söderköping då rimligen stängdes. Man kan naturligtvis inte helt utsluta möjligheten att även några ”korrekta” mynt hann slås i Söderköping

Fas 1

1. Fas 1: Söderköpingspenningar av typen Malmer KrS YIIa och KrS YIIb. Malmer noterar endast 37 exemplar, de flesta av typen KrS YIIa.

3. Fas 1: Rbg 3a, ex Antell.

4. Fas 1: Rbg 3a, ex Svensson.

5. Fas 1: Rbg 3a, ex Stockholms auktionsverk 1989-11-25, nr 9094.

6. Fas 1: Rbg 3a, ex Antykwariat Numizmatyczny auktion 22, nr 4.

Fas 2

2. Fas 2: Söderköpingspenning av typen Malmer KrS YI. Malmer noterar 146 exemplar.

7. Fas 2: Rbg 3b, ex Antell.

8. Fas 2: Rbg 3b, ex Svensson.

9. Fas 2: Rbg 3b, ex Bonnier. Nu i KMK.

10. Fas 2: Rbg 3b, ex Sjöberg.

11. Fas 2: Rbg 3b, ex Bonde.

12. Fas 2: Rbg 3b, ex Bruun.

Fas 3

13. Fas 3: Rbg 4. Söderköpingsörtug, präglad med två fräsidesstampar. Unikt exemplar i KMK.

innan mynthuset stängde, men några sådana har i så fall inte bevarats till våra dagar.

De bevarade exemplaren av örtugarna – en komplettering

Jonas Rundberg har i sin stampstudie publicerat de flesta kända exemplaren av söderköpingsörtugarna i museer och privata samlingar. Endast ett fåtal exemplar saknas i hans sammanställning, varav några exemplar var okända när han skrev sin bok. Bland annat saknas Graingers två exemplar som nyligen publicerats av Julia Krasnobaeva och som nu finns i Pushkinmuseet i Moskva.

För samlarna kan det vara av intresse att få ta del av författarens noteringar om försäljningar och privatägda örtugar. En del tidigare privatägda mynt har med tiden hamnat i museisamlingar. Och en del försäljningar har okända köpare eller har i alla fall inte med säkerhet kunnat spåras fram till våra dagar. Sammanställningen gör inga anspråk på kompletthet, men troligen har majoriteten av offentliga försäljningar de senaste drygt hundra åren kommit med i sammanställningen. Skulle jag ha missat något så tar jag gärna emot kompletterande upplysningar.

Avslutningsvis vill jag tacka Jonas Rundberg, som inte bara tillhandahållit en del av myntfotografierna i denna artikel, utan även under många år varit ett helt ovärderligt bollplank för mina idéer och hypoteser kring den medeltida örtugsmyntningen.

FOTO:
FIG. 1, 2, 6, 11: FÖRFATTAREN.
FIG. 4, 8: REPROFOTO EFTER ORIGINAL I ATA:
FÖRFATTAREN.
FIG. 3, 5, 7, 9, 10, 12, 13: JONAS RUNDBERG.

Katalog – försäljningar

- Exemplar nummerade A, B, etc. befinner sig numera i offentlig ägo.
- Exemplar nummerade 1, 2, etc. befinner sig i privata samlingar.
- Försäljningar nummerade x, y, etc. är ej säkert identifierade/matchade med bevarade exemplar, då mynten ej är avbildade i katalogerna.

Rbg 3a (LL 4a)

Rundberg noterar 9 ex. Till detta skall adderas ex Svensson, ex Grainger, ex Avesta och ex Polen 2019. Totalt 13 ex kända.

A. Stiernstedt → Antell 357. Fig. 3.

B. Sven Svensson → SNF 1966-05-14, nr 537 (Fig. 4) → Glück → Oslo Universitets Myntkabinett? (Men där märkligt nog inte återfunnen av Jonas Rundberg vid hans inventering. Svenssons ex är inte identiskt med det exemplar som nu finns i museet; Rbg nr 731.)

C. Hauberg 1935, nr 732 → deLaval → Axelsson Jonsson → Avesta Myntmuseum (se NM 39, nr 105, s. 185 och 190).

1. "Nyköpingsamling" → Stockholms auktionsverk 1989-11-25, nr 9094 → Privat ägo. Fig. 5.

2. "Polsk samling" → Antykwariat Numizmatyczny auktion 22, nr 4 → Privat ägo. Fig. 6.

Rbg 3b (LL 4b)

Rundberg noterar 12 ex. Till detta skall adderas ex Bonde och ex Grainger. Totalt 14 ex kända.

A. Stiernstedt → Antell 358. Fig. 7.

B. Torngren → Bukowski 103, nr 86 (1896-11-18) → Burmester (1906) → Berghman (1913) → Svensson → Hirsch 1970, nr 139 → Glück → Grierson, Cambridge (Ashmolean Museum). Fig. 8.

C. Oldenburg 1898-01-26, nr 196 → Bonnier → Holmberg auktion 69, nr 242 → nu i KMK (ev. via mellanhänder/försäljningar). Fig. 9.

1. Hirsch lagerkatalog 48, nr 29 (1966) → Sjöberg → Ahlström auktion 40, nr 108 → Hirsch Mynthandel → Privat

→ Privat → Frösell → MISAB auktion 1, nr 215 → Privat ägo. Fig. 10.

2. Meinander 1872, nr 209 → Bonde → Nordlind auktion Bonde 5, nr 53 → Privat ägo. Fig. 11.

3. Fröling 1857, nr 78 → (mellanhänder) → Bruun 1928, nr 11316 (säljs 2023 enligt Bruuns testamente). Fig. 12.

Rbg 3a eller 3b

x. Sehlberg → Holmberg auktion 64, nr 99 (1904-10-21) Angiven kvalitet C3 = dåligt ex.

y. Holmberg auktion 139, nr 20 (1927-06-03) Angiven kvalitet C2 = hyfsat ex.

z. Holmberg lagerkatalog 70, nr 10 (1942) Angiven kvalitet C1 = bra ex.

• *Osäkert*: Ett exemplar i en finsk privatsamling (enligt Anders Frösells efterlämnade anteckningar).

• *Osäkert*: Künker auktion mars 2003, nr 6675 (Tillsammans med ett ex av KKB LL 6. Ej avbildad, beskriven som "Stockholm, Galster 310").

Litteratur

Holmberg 2001 = Holmberg, K. Karl Knutssons penningar från Söderköping. I NM XLI, s. 69–74. Stockholm 2001.

Holmberg 2015 = Holmberg, K. Karl Knutssons Bondes myntreform 1453 och "provmyntet". I *Numismaattinen Aikakauslehti – Finsk numismatisk tidskrift*, 2015:1, s. 14–19. (Även i SNT 2015:5, s. 101–104.)

Holmberg 2017 = Holmberg, K. Svante Nilssons örtugar. I SNT 2017:4, s. 90–93.

Krasnobaeva, J. *Sveonum Monumenta Vetusta. The Numismatic Collection of Elias Brenner and Pavel Grigorievich Demidov*. Göteborg 2018. (Se speciellt mynt nr 90 och 91, s. 180.)

LL = Lagerqvist, L. O. *Svenska mynt under vikingatid och medeltid, samt gotländska mynt*. Stockholm 1970.

Malmer, B. *Den senmedeltida penningen i Sverige*. 1980.

NM = *Numismatiska Meddelanden*.

Rbg = Rundberg, J. *Den svenska örtugsmyntningen under Kristoffer av Bayern till Sten Sture den äldre ca 1440–1470-talets slut*. Stockholm 2005.

PRESSKLIPP 1962

Automathandeln har ökat efterfrågan på 5-öringar

– Kungen är min bästa modell, säger myntgravör Leo Holmgren, som utarbetat förslaget till de nya mellanmynten. Holmgren, som varit knuten till myntverket sedan 1944, har bla svarat för jubileumsmynten 1952 och 1959. Kungens bild är med på båda dessa mynt. I flera omgångar satt kungen modell då präglingsförlagen utarbetades.

Steket från myntförslaget till det färdiga myntet är långt. Efter en preliminär skiss utarbetar myntgravören en modell av myntet i gips, ett par decimeter i diameter. Från gipsmodellen görs en avgjutning i metall. Genom en sinnrik reduktionsapparat bantas sedan myntstorleken ned till den definitiva.

Det är från denna prototyp som man präglar matriser och patriser som ligger till grund för den slutliga sk "myntstampen".

Inga ornament

Många länder har rikt ornamenterade och utsmyckade mynt. Vore inte det något för oss?

Myntgravör Holmgren tror inte det. – Jag tycker inte att ett mynt skall vara alltför utstofferat, säger han. Det viktigaste är att man snabbt kan fastställa valören när man får myntet i sin hand – utan att distraheras av ovidkommande krusiduller. Personligen anser jag att likheten mellan 10-öringarna och 25-öringarna är alltför påfallande. För utlänningar kan det vara besvärligt att skilja de båda myntslagen åt.

I sammanhanget upplyser myntdirektör Bengt Ulvfot att det just nu råder en rekordartad efterfrågan på femöringar.

– Normalt tillverkar vi 10 miljoner femöringar på hela året – och mest strax före julhandeln. I år har vi till dags dato redan producerat 7 miljoner. Anledningen? Den ökade automathandeln. Speciellt tobaksautomaterna kräver mycket femöringar.

Notis i Dagens Nyheter 5 juni 1962

Digitaliseringens konsekvenser för myntauktioner

Av Roger Svensson

Digitaliseringen av myntauktionsmarknaden fortskrider i en rasande fart. Samlarna kan i dag deltaga vid sal-auktioner på andra sidan jordklotet i realtid och konkurrensen mellan auktionsfirmor har blivit global. Samtidigt påverkar digitaliseringen även produktionssidan i form av sänkta kostnader genom outsourcing och förkortade ledtider mellan inlämning och auktion. Effektivisering och konkurrens pressar ner provisionsnivåerna. Firmor som inte hänger med i utvecklingen riskerar att få föra en tynande tillvaro eller konkurreras ut.

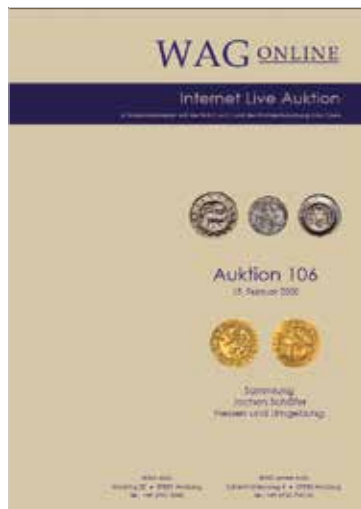
I kapitlet ”50 år av digital utveckling” i *Samlad Glädje 2019* har Ingemar Svensson förtjänstfullt redovisat flera aspekter av digitaliseringens utveckling och dess konsekvenser för myntsamlandet, bland annat hemsidor, e-handelssiter, bilder, litteratur och interaktionen mellan samlare. I denna artikel ska jag belysa digitaliseringens konsekvenser för marknaden för myntauktioner. Utvecklingen för myntauktioner har under flera decennier varit relativt statisk i form av sal-auktioner, dit samlare från när och fjärran färdats. Ej närvarande samlare har kunnat lämna skriftliga bud, deltaga per telefon eller låta handlare bjuda. Denna traditionella idyll håller på att förändras radikalt genom digitaliseringen och internetauktionernas intåg.

Exponering över hela världen

Tack vare internet kan i dag myntsamlare över hela världen granska auktionsobjekt via online-kataloger på auktionsfirmornas hemsidor, få en fantastisk överblick av utbudet från

hundratals auktioner via annonsplattformar – främst Numisbids och Sixbid – eller deltaga i realtid på rena internetauktioner eller kombinerade sal- och internetauktioner (hädanefter benämnda ”kombiauktioner”). Exponeringen online på någon av annonsplattformarna Numisbids eller Sixbid är i dag nödvändigt för att nå ut till potentiella budgivare över hela världen. Här kan digitaliseringen nyttjas fullt ut i form av förstora foton, länkar och omräkning av valutor, etc. Om köparna sedan kan deltaga i realtid via internet- eller kombiauktioner mångdubblas budgivarna jämfört med en sal-auktion. En stor och välkänd auktionsfirma med starkt varumärke skulle kunna ha totalt 10 000-tals budgivare vid en internetauktion i stället för skriftliga bud och ett hundratal närvarande samlare och handlare vid en sal-auktion. Att fler samtidigt kan vara med att bjuda i realtid innebär naturligtvis en press uppåt på de klubbade priserna. Budgivarna sparar dessutom både tid och resekostnader. I princip kan en samlare bjuda på flera auktioner på olika platser i världen under samma helg.

En europeisk auktionsfirma som har befunnit sig i framkant för denna trend är WAG (*Westfälische Auktions Gesellschaft*) i Arnsberg, en utav de största tyska firmorna. WAG har tagit steget från att under några decennier ha varit en traditionell auktionsfirma med endast sal-auktioner, för att under en tid parallellt ha haft sal-auktioner och internetauktioner till att slutligen endast anordna rena internetauktioner. Denna strategi är

WAG i Tyskland har gått över helt till internetauktioner.

troligen ett resultat av att de klubbade priserna vid internetauktionerna överstigit dem vid sal-auktionerna. Därmed har det blivit lättare att locka till sig inlämningar från lokala och utländska samlare. WAG brukade anordna 2–3 större sal-auktioner per år. Numera anordnar firmen nästan en större internetauktion av samma format i månaden.

Global konkurrens och varumärken

Konkurrensen mellan auktionsfirmor sker inte bara på köparsidan (se ovan) utan framför allt på inlämningsidan. Utan inlämnade objekt blir det nämligen inte mycket till auktion. Därför är det viktigt att bygga upp ett förtroende gentemot potentiella säljare och budgivare i form av personliga kontakter och ett grundmurat varu-

En sökning på "Trajanus" på Numisbids visar vad som ska auktioneras och ger en överblick om raritetsgrader och prisnivåer.

märke. Varumärket garanterar att inlämnade objekt hanteras på ett professionellt sätt, är äkta och håller den kvalitet som anges i katalogerna. Men i takt med att det geografiska avståndet mellan firman och köparna/säljarna ökar i digitaliseringens tidevarv, minskar naturligtvis de personliga kontakterna i betydelse. I stället blir auktionsfirmans varumärke eller renommé mer betydelsefullt.

Under många decennier har konkurrensen varit lokal mellan firmor från samma land. I små länder såsom de skandinaviska har det inte varit ovanligt att en auktionsfirma i det närmaste haft monopol på inlämningar av kvalitetsobjekt från lokala samlare. Digitaliseringen har vänt upp-och-ned på denna konkurrenssituation. Utländska auktionsfirmor som kan maximera både exponering och klubbade priser kommer framöver troligen att ta en större del av kakan när det gäller inlämningar från lokala samlare. Potentiella säljare blir nämligen alltmer medvetna om att andra samlare i Pajala eller Sveg bara är ett musklick bort ifrån att i realtid

bjuda på auktioner i Osnabrück eller New York. Konkurrensen mellan auktionshusen blir med andra ord global.

Synliggör raritetsgrader och påverkar relativpriserna

En annan effekt av digitaliseringen är att raritetsgraderna mellan objekten synliggörs. På annonsplattformarna Numisbids och Sixbid samt på e-handelssiter som MA-Shops och eBay får samlarna en bättre överblick. En sökning på "Nero", "Vasa" eller "brakteat" visar snabbt vilka typer som är vanliga respektive rara. Den kanske viktigaste informationskällan om raritetsgrader är *CoinArchives*, där man mot en årlig summa kan få betydande statistik ganska långt bak i tiden om hur ofta och till vilka priser olika typer har sålts. Det är digitaliseringen som möjliggör skapandet av en sådan informationskälla som *CoinArchives*. Digital information till skillnad från tryckt kan samlas upp och bearbetas maskinellt snabbt och till en minimal kostnad. En konsekvens av den mer transparenta informationen om

raritetsgrader är naturligtvis att relativpriserna förändras. Rariteter blir relativt sett dyrare och vanliga typer relativt sett billigare. Man kan därför förvänta sig att konkurrensen mellan auktionsfirmor intensifieras om att få auktionera de riktiga rariteterna.

Kombiauktioner och internetauktioner

Vid kombiauktionerna finns det flera olika tekniska plattformar som kan användas, där OneBid och Bidbr är bland de vanligaste. En fördel med Bidbr är att buden från salen och internet inte kommer huller om buller, vilket underlättar för auktionsutroparen. Internetbudgivarna släpps nämligen först in när det endast återstår en budgivare i salen. I synnerhet kombiauktionerna har haft sina barnsjukdomar, där internetbuden fördröjt den totala tidslängden för auktionen. I dag klarar emellertid de flesta kombiauktioner 150–200 objekt per timme.

Vid de rena internetauktionerna är det avgörande att auktionsfirman får budgivarna att känna sig som om de deltog på en traditionell salauktion. I så fall måste den tillåtna tiden att lägga bud mellan varje budsteg vara begränsad; kanske fyra till fem sekunder och inte flera minuter. Ännu viktigare är att auktionsobjekten avslutas i nummerordning. Om flera objekt auktioneras samtidigt och dessutom avslutas i oordning så skapas bara förvirring. Risken är stor att budgivarna missar att lämna bud på ett eller annat objekt och att de klubbade priserna därmed blir lägre. Om flera objekt auktioneras samtidigt måste dessutom flera flikar öppnas, vilket knappast är kompatibelt med dagens användning av läsplattor och mobiler som har små skärmar.

Till skillnad från enklare tjänster som kan outsourcas (se nedan) så bör auktionsfirman hålla hårt i sitt varumärke oavsett auktionsform. Det är till exempel inte lämpligt att företaget lånar ut sitt varumärke vid enklare internetauktioner som sköts av andra. Om man i alla fall skulle göra detta, bör man ta bra betalt.

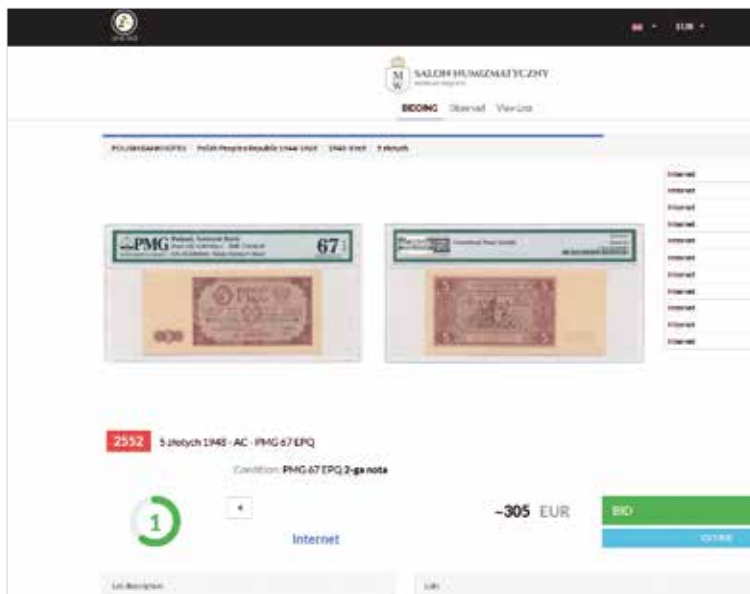
Traditionellt har det varit enklare material som sålts på internetauktionerna, medan kvalitetsobjekten och rariteterna har bjudits ut vid sal-auktioner. Men det är inte säkert att det kommer att bli så i framtiden. WAG har visat med all tydlighet att det är möjligt att få bra betalt för kvalitetsobjekt och rariteter på internetauktioner.

Auktionsfirmornas möjlighet att ta ut provisioner påverkas även av förekomsten av alternativa auktionssiter såsom eBay och Tradera. De senare tar en provision på cirka 10 procent för billigare objekt och lägre procentsats för dyrare. Detta ger möjlighet för säljare och köpare att minska transaktionskostnaderna i form av provisioner. eBay ger dock inga som helst garantier för objektets äkthet eller beskrivning och att objektet verkligen levereras. Det är i stället säljaren som måste ge garantierna. Olika rankingssystem eller betalningslösningar (till exempel PayPal) kan dock lösa en del av dessa problem.

En betydande nackdel med att köpa på distans är annars att köparna inte kan inspektera objekten innan budgivning. Man tvingas här att i högre grad än tidigare lita på auktionsfirmans beskrivning av objektets kvalitet och skick. Om man inte är nöjd med ett inköpt auktionsobjekt är det svårt att häva köpet. Detta är en betydande skillnad mot att handla på distans på e-handels-siter som MA-Shops där full returrätt gäller.

Digitalisering på produktionssidan

Internet och digitaliseringen får inte bara konsekvenser på klientsidan. Även produktionssidan påverkas i allra högsta grad. Vid rena internetauktioner slipper auktionsfirman att hyra dyra auktionslokaler. Dessutom kan en hel del andra kostnader i form av personal undvikas. Annars är det tjänster på produktionssidan som kan levereras eller förpackas i digital form (till exempel JPG- eller PDF-filer) och därmed kan produceras på långt avstånd som påverkas. Vid framställandet av auktionskatalog är det flera

Via teknikplattformen OneBid kan 150–200 objekt på en Internetauktion säljas per timme.

steg som ska genomgå. Fotografering av objekten påverkas inte nämnvärt, eftersom detta måste ske där objekten finns. Det viktiga arbetet med att bestämma raritetsgrader, utropspriser och provenienser torde inte heller påverkas, eftersom dessa moment tillhör kärnan i auktionsfirmans kvalitetsarbete som man ogärna lägger ut på andra leverantörer.

Ett tidsödande och relativt dyrt moment är friläggande av bilder, som däremot berörs av digitaliseringen. En smart strategi vore att vid dagens slut skicka de fotograferade rå-bilderna digitalt till en underleverantör i ett lågkostnadsland, till exempel Indien, och sedan gå hem och sova. När nästa dags arbetspass startar ligger de frilagda bilderna klara i e-postens inkorg. Därmed skulle kostnaden för detta moment kanske kunna sänkas med 70–80 procent.

Ett annat kostsamt moment som skulle kunna utlokaliseras på liknande vis är själva layouten av auktionskatalogen. Detta förutsätter att beskrivningar av objekt på det egna landets språk eller på engelska är välpreparerade innan textfiler skickas iväg för layout. Självklart är det här en viss inkörningskostnad för un-

derleverantörer som befinner sig på långt avstånd. Underleverantörerna kan emellertid med lätthet ladda ner gamla auktionskataloger som PDF-filer och få en god insikt i vilka kvalitetskrav som ställs på både bilder och layout.

Digitaliseringen innebär att de flesta auktionsfirmor i dag lägger upp sina auktionskataloger som online-kataloger eller PDF-filer på hemsidorna för gratis nedladdning. Kostnaden att distribuera dessa kataloger är med andra ord nära noll. Däremot kommer det fortfarande finnas vissa kostnader att producera online-katalogerna (bestämning, fotografering, friläggning och layout) – även om dessa kostnader kan sänkas betydligt (se ovan). Det är framförallt höga trycknings- och fraktkostnader som man sparar på genom online-katalogerna. Om samlarna fortsättningsvis vill ha fysiska kataloger av hög kvalitet kommer de att få betala mer för dessa. Troligen kommer exklusiva inbundna kataloger bara att produceras för auktioner som har ett försäljningsvärde på minst 20–30 miljoner kronor. Så det finns säkerligen en och annan ”helig ko” som kommer att slaktas fram-

över. En trend som ökar är ”print-on-demand”, det vill säga att endast beställda kataloger trycks upp. Det blir relativt dyrt, varför de flesta väljer online-kataloger. En annan trend är att de fysiska katalogerna håller på att försvinna. WAG ligger även här i framkanten. Endast en fysisk katalog produceras per år vid en ”premium auktion”, som naturligtvis är helt internetbaserad. Vid övriga internet-auktioner produceras online- och PDF-kataloger.

Att dra ner på utgivningen av de fysiska katalogerna och i stället lansera online-kataloger innebär betydliga kostnadsänkningar. Men även leddiderna från inlämnade samlingar till avslutad auktion förkortas. Man kan helt enkelt hoppa över flera tidsödande moment som tryckning och distribution. De auktionsfirmor som är först ut med att anpassa verksamheten till digitaliseringen har stora möjligheter att skära guld med täljkniv – högre klubbade priser, lägre kostnader och bibehållna provisioner. Man kan fortsätta ta ut ganska bra inlämningsprovisioner på kanske 10 procent i genomsnitt. Men när fler auktionsfirmor skär i sina produktionskostnader enligt ovan, kommer konkurrensen mellan firmorna att pressa ner inlämningsprovisionerna. Effektiviseringen och digitaliseringen i auktionsektorn sänker transaktionskostnaderna, så vi kommer med all säkerhet att få se sänkta provisioner på både köpar- och säljarsidan.

Klimatsmart och smittofritt

Internetauktioner är sist men inte minst en klimatsmart lösning – ett fenomen som knappast har undgått någon med tanke på den debatt som förs i media. Samlare behöver inte åka land och rike runt för att deltaga på auktioner. Detta innebär inte bara tidsvinster och minskade resekostnader för samlarna utan även betydande minskningar av utsläppen – speciellt i länder med stora geografiska avstånd. Vårt att notera är att WAG ligger i den mest tätbefolkade delen av Tyskland: Rhenlandet. Trots detta har man valt att löpa linan ut med digitaliseringen.

En annan fördel med internet- och kombi-auktioner är att smittorisen vid pandemier som coronaviruset minimeras. Det är helt smittofritt för alla inblandade om samlarna sitter framför datorn och kan bjuda i realtid. Om regeringen eller folkhälsomyndigheter förbjuder folksamlingar vid pandemier så finns det nämligen risk att sal-auktioner måste ställas in. En förutseende auktionsfirma arrangerar därför åtminstone kombi-auktioner. Då kan auktionen genomföras även om folksamlingar förbjuds under pandemier.

Sal-auktionerna fyller dock en annan viktig funktion som man går miste om: auktionerna är en social tillställning där samlare och vänner träffar varandra.

Vikten av att ligga i fas med utvecklingen

När det gäller digitalisering och förnyelse för myntauktioner ligger det nära till hands att dra en parallell till det multinationella företaget Facit, som 1970 hade 14 000 anställda i 140 länder. Facit tillverkade mekaniska räknearranger och hade sin storhetsperiod under 1950- och 1960-talen. När de nya elektroniska räknarna från Japan anträdde marknaden så var Facit chanslös och blåstes snabbt bort. Precis som internetauktionerna så var de elektroniska räknarna nämligen betydligt mer användarvänliga för kunderna och dessutom billigare att producera. Anledningen till Facits undergång var alltså att företaget inte fortsatte att utvecklas och i stället trodde ”att allt skulle vara som det alltid varit”. Facits historia är en viktig läxa att lära sig för alla företag som möter en snabb teknologisk utveckling – inte minst digitalisering.

I framtiden kanske myntauktioner genomförs med tekniska hjälpmedel som vi i dag inte känner till. Det gäller att hela tiden titta framåt och inte förlita sig på det som man passerat. Det är förmodligen därför som vindrutan på en bil är betydligt större än backspeglarna.

MEDLEMSAVGIFTER

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Vuxen 200 SEK/år
Junior 100 SEK/år
Utomlands boende
375 SEK/år

Plusgiro 1500 07–3
Bankgiro 219–0502

Som medlem får du
Svensk Numismatisk Tidskrift
som utkommer med
åtta nummer om året

info@numismatik.se

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Värderar, köper och säljer
mynt, ordnar, medaljer, aktiebrev,
sedlar, äldre handlingar m.m.

www.strandbergs-mynt.se

Hantverkargatan 36
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 611 01 10

HOLMASTO MYNTHANDEL

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
MILITARIA M.M.

Vårens auktion
7 mars och 23 maj

Alexandersgatan 50
00100 Helsingfors, Finland
+358 9 666 500
holmasto@holmasto.com
www.holmasto.com

Medalj över Inge Rudbeck (1633–1718). På åtsidan ses "tobakskungen" själv och över honom en knippa kritpipor, omskrift: SCEPTVM NEC. SPERNERE. FAS. EST. På frånsidan hus med torn vilande på fyra tobakspipor, därunder en tobaksrulle, omskrift: FULCRUM ET ROBUR CIVITATIS. Troligen tillkommen 1690. Ø 62 mm. FOTO: LEIF LARSSON.

"Tobakskungen"

I SNT 1988:3 s. 52–53, numismatik.se/pdf/snt31988.pdf, efterlyser Bertil Waern ytterligare kända exemplar av medaljen över Inge Rudbeck, kallad Tobakskungen*. Jag har i mina gömmor ett exemplar med diameter 62 mm och en vikt av 55,5 gram. Troligen gjuten i en bly/tenn-legering då den är grå till färgen. Medaljen har av mig ansetts som kurios och jag har haft den i 30–40 år. Vet man om Waern fick in ytterligare uppgifter? Jag borde ha svarat och ställt frågan för 32 år sedan, men då visste jag inte vad det var jag hade i min ägo!

Leif Larsson, Råneå
epost: Leif.Larsson@laitis.se

* Det var som student Rudbeck började kallas tobakskungen av sina vänner. Han ska ha varit mer förtjust i att röka pipa än att studera. Så småningom blev han stadsskrivare i Uppsala. Kung Karl XI var inte glad åt medaljen.

Pollett från KA 2 i Karlskrona

Marketeripolletter från militära förband är i de flesta fall tillverkade i någon metall. Från KA 2 i Karlskrona finns dock en marketeteripollett i papp/papper.

Karlskrona kustartilleriregemente – KA 2 – bildades samtidigt som kustartilleriet skapades den 1 januari 1902 som ett vapenslag inom marinen. KA 2 bildades genom att Karlskrona artillerikår samt delar av det fasta minförsvaret, 1. Minörkompaniet, slogs samman. Konungen bestämde att de två kustartilleriregementena som bildades skulle bestå av nio kompanier, sju artillerikompanier och två minkompanier. Det andra kustartilleriregementet blev Vaxholms kustartilleriregemente, KA 1.

Regementet KA 2 satte upp ett detachement i Göteborg, benämnd

Marketeteripollett från KA 2 i Karlskrona. 51×51 mm.

KA 2Ä (Karlskrona kustartilleriregementes detachement i Älvsborg). Den 1 januari 1915 blev det Älvsborgs kustartillerikår (KA 3). Vid försvarsbeslutet 1925 avvecklades Älvsborgs kustartillerikår och blev åter ett detachement under KA 2. Ett nytt försvarsbeslut 1942 innebar att

detachementet i Göteborg blev en egen myndighet, Älvsborgs kustartilleriregemente, KA 3.

Polletten i styv papp är kvadratisk, 51×51 mm, och överst anges valören, 15 öre, därunder Marketeteriet, KA 2. Baksidan är blank. Färgen är orange/brandgul med svart text.

Tidpunkten som polletten användes är förmodligen andra hälften av 1930-talet eller första hälften av 1940-talet. Några fler valörer än denna har jag inte kommit i kontakt med. En prisuppgift från marketeteriet år 1938 är att en kaffe och en mandelkubb kostade 30 öre.

Magnus Widell

FOTO: FÖRFATTAREN.

Mer att läsa:

Widell, M.: *Militärpolletter*. Svenska Numismatiska Föreningen. Smärre skrifter nr 7. 1998.

Numismatisk Orden och J. Pedersen Mynthandels tidiga auktionskataloger

Den nya referensboken om 1900-talets numismatiska tryck har föranlett mig att bena ut följande i snårskogen kring utgivningen av rubricerade förenings och företags tidiga kataloger.

UNDER MINA ÅR som samlare av numismatiska böcker, auktionskataloger, myntlagerlistor och associerade ephemära tryck, brev och objekt och kuriosa har jag från många källor anskaffat och kompletterat med både kända och inte så kända tryck. Kontaktytorna med likasinnade har vidgats, informationer och erfarenheter utbytts och kompletterats. De klassiska titelverken, referensböckerna och välkända sviterna meddelanden, årsskrifter etc har sällan varit problematiska att lära känna igen och med ibland viss tålmodighet invänta tillfället att förvärva.

Vårre kan det dock vara med småtrycken och de kanske enklare trycken som – inte minst under krigsåren – publicerades och spreds men alltför sällan sparades. När sedan insikterna växer att även sådana kataloger kan innehålla nog så betydelsefulla numismatiska objekt, om än inte avbildade/fotograferade, inser man att ett "mörkertal" inryms både vad gäller i övrigt kända exemplar, försäljningar och proveniensvägar. Syftet med denna artikel är inte att recensera sådana svåröverkomliga katalogers förtecknade och saluförda objekt men konstatera och erkänna att innehållen i vissa avseenden har viss signifikans och därmed är intressanta att kartlägga och redogöra för i annat sammanhang.

Till gagn för det rubricerade syftet med denna artikel har jag därför lyckats återfinna en klaggörande svit av dessa kataloger, anskaffade under 1990-talet hos Ulf Nordlinds mynthandel i Stockholm. Eftersom dessa

kataloger, redan vid mitt förvärv, visat sig vara blyertsnoterade av äldre hand (möjligen de Lavals handstil) med numrering hänförlig till ordningsföljden av dessa auktioner samt befinner sig i oanvänt felfritt skick, torde denna upptäckt ha relevans och intresse att sprida kännedom om. Det var nämligen inte förrän långt senare man började konsekvent numrera auktionskatalogerna alternativt förse dem med ett fiktivt löpnummer, men ledande auktoriteter har inte haft grund att härleda dessa numreringar tillbaka till sitt ursprung. Den saknade informationen kan nu denna artikel skingra oklarheterna kring.

J. Pedersen Mynthandel (med föregångsnamnet Konst Antikvitet Kuriosa) etablerades 1937 med säte i Borås på Skolgatan 24 är i skrivande stund Skandinavien's äldsta mynthandel i drift (numera med butikshandel i Helsingborg). Grundaren, John Pedersen, hade under decennier framgångsrikt bedrivit olika näringsverksamheter. Med en sålunda uppbyggd ekonomisk bas väcktes successivt intresset även för antikvitet och konst. Under det kärva 1930-talet uppstod så möjligheter att förvärva bland annat fältläkaren Axel Wahlstedts och Kieler's omfattande numismatiska samlingar. Dessa förvärv kompletterades underhand med övertagandet i sin helhet av Holmbergs mynthandels lager. Under de sex första verksamhetsåren utgavs flera lagerkataloger med tryckta fasta priser samt med en hel del illustrationer av utländska mynt.

År 1944, närmare bestämt måndagen 3 april klockan 2 på eftermiddagen (med visning tidigare under dagen), höll företaget sin första (onummerade) kända numismatiska publika auktion å Skogsryds Restaurang "½ mil från Borås" enligt en tryckt katalog. Enligt omslagets förord stammade det 405 nummer förtecknade startmaterialet från de tidigare nämnda proveniensskällorna. De enskilda objekten och posterna hade enradiga beskrivningar, kvalitetsangivelser samt "förslagspriser", en företeelse inlånad från praxis i samtidens utländska myntauktionskataloger. I auktionsvillkoren anges samtidigt en smärre brasklapp att: *"Dessa förslagspriser ha i övrigt ingenting med auktionspriserna att skaffa, ty dessa kunna bliva helt annorlunda. Det bör därför ej överraska, om priset blir tredubbelt eller kommer att stanna vid endast hälften av de föreslagna priserna"*.

Den svåra konsten att sätta estimeringar och startpriser på auktionsobjekt känns igen än i dag! Det kan ju också vara intressant nämna att arvode för inrop under 500 kronor belöpte sig på 5 procent, däröver 3 procent på klubbat pris.

Därefter följde kronologiskt auktioner upplagda på likartat sätt – notera att förtecknade objekt har sinsemellan de tryckta katalogerna löpnummerordning, synbarligen konsekvent till och med år 1951 – daterade men onummerade enligt följande; där så tillämpligt omnämns också tilläggsinformationer av ytterligare intresse:

28 oktober 1944, å Turisthotellet, Hindås: onummerad "2".

29 november 1944, planerad att hållas å Stallmästaregården i Stockholm 11 december (men inställd enär Stockholms-monopoliserade Auktionsverket, inom tullarna hade rätt att avkräva "inkräktande"; läs: gästande arrangör sitt arvode om 8 procent). I stället meddelas att föremålen i katalogen säljes underhand till högstbjudande. Expedieringen av inkomna anbud påbörjades den 11 december: onummerad "3".

5 april 1945, Anbudskatalog: OBS numrerad tryckt "4".

25 oktober 1945, Anbudskatalog: OBS numrerad tryckt "5" (liksom följande).

(Utan datum) Oktober 1948, Katalog nummer 6. I denna katalog på sista sidorna 62–(64) presenteras "INBJUDAN ATT BILDA NUMISMATISK FÖRENING".

Det hela visar sig i texterna vara väl förberett, till och med sägs en interimstyrelse vara "vald men ska vid konstituerande sammanträde som hålles i Borås å Hotell Borås kl 6 em lördagen den 8 januari 1949, ersätts med ordinarie". I texterna framgår också FÖRSLAG TILL STADGAR där paragraf 1 anger att "Föreningens namn är Numismatisk Orden". De sammanlagt 18 paragraferna redogör för föreningens syfte, tänkta organisation och ekonomiska drift. Årsavgiften föreslås tills vidare bli 1 krona.

För samma lördagskväll meddelas sedan övriga aktiviteter, inklusive visning och auktion, samt därefter supé (kl. 10). Förutom att primus motor John Pedersen förhandsmeddelar att osålt material från innevarande anbudskatalog ska utgöra grunden till auktionen, uppmanas intresserade tillresande att medföra dubletter och mynt som kan erbjudas via auktionen. Man kan föreställa sig att någon slags handskrivnen tilläggskatalog sålunda uppgjorts, antingen enbart för auktionsförättarens behov eller duplicerats på plats i hast för närvarandes vägledning vid visning och protokollföring av auktionsresultat. Huruvida någon sådan förteckning, i en eller annan form, framställts och kan finnas bevarad är inte denna artikel författare bekant.

December 1949, Katalog nr 7. I katalogens sista sida (64) meddelas fakta om Numismatisk Ordens bildande 8 januari 1948 (Sic! Feltryckt, ska stå 1949) styrelsens sammansättning, man har 257 medlemmar (och är då redan den största av de nio numismatiska föreningarna i Skandinavien). Upplysningsvis nämns att det skulle finnas 3000 personer i Skandinavien med innehav av mynt och nu-

mismatica och menar att 1000-talet medlemmar borde kunna uppnås. Därtill meddelas utdrag ur föreningens ekonomiska ställning. Samtidigt kallas till Årsmöte 4 februari 1950, varefter auktion ska hållas på restaurang Valand i Göteborg. Ingen auktionslista omtalas.

1951, Katalog nr 8. I katalogens sidor 85–94 förtecknas för första gången i bokstavsordning föreningens då 388 medlemmar, med namn, adress och samlarintresseinriktning! Jag kan utläsa att min far, Rune Carlsson, finns med! Vidare meddelas några väsentliga dödsfall, bland andra Appelgren och Eklund (USA). Sidan 95 meddelar normala föreningsfakta samt kallar till Årsmöte på restaurang Valand i Göteborg 24 februari 1951. Liksom föregående föreningsauktioner äger enbart medlemmar rätt att försälja och köpa. Ingen auktionslista omtalas.

1952, Katalog "No. 9" (alltså på engelska). I katalogens sidor 91–103 förtecknas närmare 600 medlemmar! Man kallar till årsmöte i Numismatisk Orden 29 mars 1952 å Hotell Borås i Borås med åtföljande auktion. Denna gång finns dock inga andra föreningsfakta medtagna. Ingen auktionslista omtalas.

1953, Katalog nr 10. I katalogens sidor 80–94 upptas en medlemsmatrikel med sägs det över 700 namn, "vilket torde vara ett rekord för Europa". Även medlemmar i USA och andra länder upptas. Föreningsfakta presenteras. Årsmötet kallas till lördagen 30 maj 1953, varefter auktion genomförs. Ingen auktionslista omtalas. På sidorna 95–96 omtalas lite diverse upplysningar, bland annat att man framställt ett "ordensvapen" och att medlemmarna får "riddarbrev".

Efter dessa inledande tio kataloger fortsätter utgivningen vart och vartannat år tills katalogerna ändrar karaktär och i början av 1970-talet blir illustrerade auktionskataloger utgivna av arrangören Numismatisk Orden.

Det kan ha sitt intresse att förstå vissa omständigheter som gjorde att

föreningen fick sådant stort genomslag, speciellt i Sverige. Fram till tidigt 1970-tal hade städer med Auktionsverk monopol på sådana verksamheter. Det var en inkomstkälla och serviceinrättning ägd av staden. Sålunda hade stadsauktionskamrarna första rätt till auktionernas provisioner, oavsett vem som sedan egentligen arrangerade och genomförde densamma. Precis som Pedersen snopet meddelar i katalog "nummer 3" 1944 så fick man vackert ställa in sin planerade auktion på Stallmästaregården i Stockholm, eftersom det helt enkelt inte gick att få ekonomi på arrangemanget.

På grund av sådana omständigheter var det "i tysta ordalag" ett smart drag att bilda Numismatisk Orden som inom ramen för begreppet och status som "ideell förening" och "slutet sällskap" dels kunde bedriva auktioner var man fann lämpligt (av praktiska logistikskäl blev det ändå mest i Göteborgstrakten och Borås), dels också därmed fick sin egen "skattebefriade domän" (enbart medlemmar var tillåtna att försälja och köpa).

Dessutom fanns det medlemmar som fann extra nöje och stolthet att känna sig kallade som "Riddare av Numismatisk Orden". Detta koncept replikerades i senare tid men med enklare former av Kristianstadsortens Numismatiska Förening, som raskt blev Sveriges största landsortsförening och en mycket livlig auktionsmarknad, där för sin tid stora omsättningar med exempel på miljonförsäljningar per månad förekom.

Inom det slutna medlemsskapets domän kunde inte skattemyndigheten ha någon erinran. I efterhand kan man ju också imponeras av den initiativförmåga och genomslagskraft som John Pedersen visade upp, medlemsantalet och spridningen av mynt och numismatica var verkligen fördelade i landet och utanför storstadsområdena. Sådant gör att det fortfarande finns bortglömda samlingar som då och då kommer fram ur det som var denna epoks guldålder.

Per-Göran Carlsson

Ulla Westermark 1927–2020

FÖRRA MUSEIDIREKTÖREN vid Kungl. Myntkabinetten, fil.dr Ulla Westermark, född i Trollhättan den 30 mars 1927, avled stilla i sitt hem i Uppsala den 22 februari 2020 – hon skulle således snart ha fyllt 93 år. Ulla sörjs närmast av sonsonen Christian med familj samt svärdottern Pawnee med sonen Diaio.

Efter studentexamen år 1947 på Högre allmänna läroverket för flickor i Örebro studerade hon konsthistoria, litteraturhistoria och klassisk arkeologi vid dåvarande Stockholms högskola. Från mitten av 1950-talet arbetade hon deltid som amanuens på Statens Historiska Museum och på Kungl. Myntkabinetten.

År 1959 blev hon licentiat i konsthistoria vid Stockholms högskola för professor Sten Karling på avhandlingen *Philetairos' porträtt på dynastipräglingen i Pergamon*. Den trycktes på tyska 1961 och gjorde henne berömd internationellt och gäller sedan dess som referensverk om mynten i Pergamon under 200-talet f.Kr.

Åren 1960–1965 undervisade hon i antikens konsthistoria på Stockholms högskola parallellt med sin tjänstgöring på Kungl. Myntkabinetten, där hon 1979 utnämndes till museidirektör. Hon valde emellertid redan 1983 att återgå till sin tjänst som avdelningsdirektör med motiveringen: — ”Någon personlig ambition att bli museidirektör hade jag dock inte. Eftersom jag inte har en utåtriktad läggning, är jag inte rätt person att föra myntkabinetts talan utåt. Där emot är jag en bra fackman med passion för mitt ämne, numismatiken.”

Denna formulering avspeglar väl hennes personlighet, återhållsam utåt, inåt hängiven sitt ämne och sin forskning.

Genom sina publikationer och deltagande i internationella projekt inom den antika grekiska numis-

Ulla Westermark på 90-årsdagen 2017
tillsammans med Harald Nilsson och Carmen Arnold Biucchi.

FOTO: GERHARD MIKSCHKE

matiken placerade hon Stockholm i omvärldens medvetande och många kända numismatiker har besökt Kungl. Myntkabinetten och hennes gästfria hem på Bastugatan med den vidunderliga utsikten över vattnet mot Stockholms stadshus.

Hennes bibliografi (i NNUM 4, 2018) visar djupet och bredden av hennes arbete. Hennes konsthistoriska bakgrund kom till sin rätt i många artiklar om medaljer och medaljkonstnärer och biografier. Hon medverkade i många festskrifter och var, tillsammans med Philip Grierson, redaktör för Otto Mørkholms posthumt utgivna *Early Hellenistic Coinage*. Tillsammans med G. Le Rider, K. Jenkins och N. Waggoner gav hon ut *Kraay – Mørkholm essays. Numismatic studies in memory of C. Kraay and O. Mørkholm* och tillsammans med Kenneth Jenkins skrev hon den betydelsefulla *The coinage of Kamarina*.

Ulla var en av initiativtagarna till pionjärverket IGCH (*Inventory of Greek Coin Hoards*), där hon skrev avsnittet om myntfynden från Levanten, det vill säga Syrien, Fenicien och Palestina. Detta arbete syftade till att sammanställa information om myntfynd från hela den antika grekiska

världen, ett nödvändigt arbete för att kunna datera de oftast årtalslösa grekiska mynten. Hon var under ett antal år internationell koordinator för *Sylloge Nummorum Graecorum* och under hennes egid publicerades sex volymer i den svenska serien och hon medverkade även i de två finska volymerna.

Efter pensioneringen år 1992 återupptog Ulla ett gammalt projekt, myntningen i staden Akragas (Agrigento) på Sicilien, ett länge efterlängt verk som publicerades i två volymer 2018.

Hon belönades med flera svenska och internationella priser för sina forskningar, bland annat *The Archer M. Huntington Medal Award* den 15 mars 1997 på *The American Numismatic Society*, New York. Vid det tillfället höll hon *The Margaret Thompson Memorial Award Lecture: "The Archaic Didrachms of Akragas"*. Internationella numismatiska kommissionen valde henne till hedersledamot. År 1988 blev hon hedersdoktor vid Stockholms universitet.

Den antika grekiska numismatiken har i vårt land egentligen bara haft två företrädare med internationell ryktbarhet, Ulla Westermark och hennes lärare, Willy Schwabacher

(1897–1972). Med Ulla Westermark avslutas en kort men glansfull epok.

Hon var mycket förtegen om sitt privatliv, men emellanåt kunde man få höra en kommentar om en utställning eller en konsert. Noterna som stod framme på hennes piano vittnade också om hennes intresse för klassisk musik. Hennes djupa språkkunskaper var henne till stor hjälp i det internationella umgänget. Många resor till Italien för konferenser och studier i olika myntkabinett väckte hennes intresse för italienska språket som hon fördjupade under vänskapliga former med nära vänner.

Det som förutom insatserna på forskningsfältet har gjort intryck på hennes samtid är hennes sällsynt vänliga personlighet, stora beredvillighet att lyssna på och ge stöd till yngre forskare. Hon hade en uttalad och varm känsla för samlare och deras kunskaper. Hon framhävde aldrig sig själv, framträdde ogärna inför publik även om hon gjorde det lysande de få gånger det hände – hon föredrog att skriva.

Till 65-årsdagen fick hon en festskrift som en hyllning till den grekiska numismatikens *Grand Old Lady* med bidrag från kolleger världen över. Den har av en yngre kollega karakteriserats som en 'Vem är Vem inom den grekiska numismatiken' – 'alla' ville vara med och skriva.

Jag vet att jag talar för många kolleger och vänner. Ulla kommer att leva länge i vårt minne genom sina skrifter. Vi som haft förmånen att få räknas till hennes vänner saknar henne djupt.

Harald Nilsson
Elev, kollega och vän

Årsmötet 2020 framskjutet!

Världen har drabbats av coronaviruset/Covid-19 som sprider sig och skapar oro bland många. Myndigheter har beslutat om begränsningar av sammankomster och avråder från resor. Ny information kommer dagligen. Det är alltså i dagsläget svårt att planera något såväl kortsiktigt som långsiktigt.

SNF:s styrelse tar den uppkomna situationen på största allvar och har hållit extra styrelsemöten där pandemins inverkan på föreningens verksamhet har diskuterats. Bedömningen är att både den allmänna oron och framtida myndighetsbeslut kan ha inverkan på främst föreningens publika aktiviteter.

Styrelsen har därför beslutat att senarelägga årsmötet som var plane-

rat att genomföras den 9–10 maj i Helsingborg/Landskrona. Styrelsen återkommer med ny tid och plats för årsmötet 2020 i septembernumret av Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT).

Styrelsen har också beslutat skjuta fram vårens föreningsaktiviteter, dessa kommer i stället att genomföras under hösten.

SNT utkommer med åtta nummer per år och nästa nummer utkommer i september. Föreningens hemsida www.numismatik.se uppdateras kontinuerligt. Styrelsen råder därför medlemmar att följa utvecklingen via hemsidan, där förändringar i föreningens program med mera aviseras fortlöpande – www.numismatik.se

Styrelsen för SNF

LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR I SNF

Alingsås Numismatiska Förening

Edshultsvägen 20
441 96 Alingsås

Falu-Borlänge Myntklubb

www.fb-myntklubb.se

Göteborgs Numismatiska Förening

www.gnfinfo.se

Halmstads Myntklubb

Östra Infarten 4
313 31 Oskarström

Kalmar Myntklubb

www.kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker

Myntklubb
www.kfvmynt.se

Myntklubben Skilling Banco

www.mksb.se

Nola Myntklubb, Örnköldsvik

www.infoom.se/nolamyntklubb

Norrköpings Myntklubb

www.norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska Föreningen

i Hässleholm
www.myntforeningen.se

Numismatiska klubben i Uppsala

www.nku.nu

Samlarföreningen Klave

Oskarsgatan 12
331 41 Värnamo

Samarklubben Numis

www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb

www.sigtunamyntklubb.se

Stockholms Myntklubb

www.stockholmsmyntklubb.se

Strängnäs Myntklubb

ga@aotn.eu

Svenska Pollettforeningen

www.pollett.se

Sävsjö Myntklubb

Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb

medlem.spray.se/sdmyntklubb

Vetlanda Numismatiska Förening

Ölandsgatan 7
574 37 Vetlanda

Villstadortens Myntklubb

Hedvägen 4
314 33 Hyltebruk

Westerbergslagens Myntklubb

Flatenbergsvägen 4
777 34 Smedjebacken

Frida Ehrnsten & Liisa Kunnas-Pusa: Suomen Rahahistoria Maakuntainventointi 1 – Finlands Mynthistoria Landskapsinventeringen 1 Uudenmaan Rahalöydöt – Myntfynd från Nyland.

Suomen Numismaattinen Yhdistys – Numismatiska Föreningen i Finland. Helsinki – Helsingfors 2017.

ISBN 978-952-99333-7-2.
Publicerad med bidrag från Sven Svenssons stiftelse.

FINLANDS MYNTHISTORIA Landskapsinventeringen (FML) utkom år 2017 med sin första volym. Författarna Frida Ehrnsten och Liisa Kunnas-Pusa har sammanställt och publicerat myntfynden från Nyland i södra Finland.

Publikationen är kopplad till ett projekt med lång historia och samarbeten som inleddes redan 1979. Den initiala initiativtagaren till projektet var professor Brita Malmer och volymen har tillägnats minnet av henne. Under perioden 1979–1983 fanns kommittén Sveriges Mynthistoria som hade en finsk-svensk sammansättning bestående av Pekka Sarvas, Birgitta Fritz, Lars O. Lagerqvist, Brita Malmer och Ulla Westermark och dess uppgift var att ”verka för publicering av numismatiskt och skriftligt källmaterial till Sveriges och Finlands in på 1800-talet gemensamma mynthistoria” (SML 1, s. 3–6). Det ursprungliga syftet med projektet var att på ett översiktligt sätt publicera myntfynden i respektive landskap för att på så sätt ge ett verktyg för främst forskare att enkelt skapa sig en överblick och kunna identifiera intressanta fynd. Publikationstakten var tänkt att vara snabb och med kortfattade beskrivningar.

Arbetet med en volym om myntfynden från Karelen påbörjades på Myntkabinettet vid Finlands natio-

nalmuseum på 1990-talet, men av flera anledningar var det inte möjligt att avsluta den (FML 1, s. 6).

Även om utgivningstakten inte må ha varit så kvick som de ursprungliga planerna var, har det visat sig vara ett av de mest livskraftiga numismatiska projekten i Norden. Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen har hittills utkommit med 14 volymer över 20 landskap. Den första delen i serien utkom 1982 och den senaste 2018. Inte mindre än nio författare har varit involverade i produktionen av SML.

Med anledning av att projektet har pågått under drygt fyrtio år och engagerat så många olika personer, har publikationernas utformning förändrats något över tid. Efter den första upplagan har ambitionerna ökat med bland annat mer omfattande inventeringar för att hitta myntfynd. Ett par större förändringar genomfördes i SML 14, Myntfynd från Gästrikland och Hälsingland, med Monica Golabiewski Lannby som författare (2018). I publikationen har bilder blandats upp med texten för att göra katalogen intressantare och mer lättläst. Det äldre upplägget med bilder samlade i slutet av katalogen härstammar från en tid när det var mer komplicerat och dyrt att kombinera bilder med text. Ett nytt kapitel har också infogats kallat ”Numismatiska utblickar” för att sätta volymen i ett större kulturhistoriskt sammanhang. Förändringarna hänger delvis samman med att fokus från de ursprungliga SML-volymerna har flyttats från forskarna som läsare, till att i högre grad också omfatta en intresserad allmänhet.

Trots viss transformation är det ändå mycket som har hållit sig likt i publikationerna över åren. I samtliga volymer har fyndens placering angivits på kartor. I katalogerna uppges för varje fynd: fyndort, inventarie-nummer, fyndår, fyndtyp, antal mynt, fyndomständigheter, beskrivning av mynten samt referenser. FML 1 föl-

jer i stort samma struktur och det är enkelt för en van läsare av SML att orientera sig. Några viktiga begränsningar har emellertid gjorts i FML, exempelvis de mer kuriösa utblickarna och skattfyndssägner har valts bort.

Den största skillnaden mellan SML och FML är att i SML har avsikten varit att presentera totalinventeringar med samtliga myntfynd. I FML är alla fynd som är äldre än 1600-talet medtagna i katalogen, men de stora mängderna ensamfunna mynt från nyare tid har exkluderats. Skiljemynt i koppar från 1600- till 1800-talen påträffas fortlöpande vid metalldetektering som i Finland har blivit en stor hobby. Det har varit nödvändigt för författarna att fatta beslutet att inte ta med de ensamfunna nyare mynten, då de stora fyndmängderna gör materialet svårhanterligt av praktiska skäl och enligt författarna har begränsad mening (FML 1, s. 11). Denna avvägning är välmotiverad eftersom den ökar möjligheterna att genomföra projektet. Det är bättre att färdigställa en översikt av de viktigaste myntfynden, än att projektet går i stå på grund av ambitionen att presentera totalinventeringar. En kompromiss skulle kunna ha varit att inkludera en lista med kända ensamfunna nyare mynt

utan att göra anspråk på att den är komplett och med begränsad information om respektive fynd. En sådan lista kan ha visst vetenskapligt värde, exempelvis genom att den visar vilka områden som är mest undersökta av metalldetektorister och vilket också kan påverka fyndbilderna av äldre myntfynd.

En annan skillnad är hur kartorna används. I SML presenteras samtliga fyndtyperna depåfynd, hopade fynd och ensamfunna mynt på samma karta och indelningen är endast kronologisk. I FML 1 finns en ny indelning där de olika fyndtyperna delats upp på olika kartor och en ny kronologisk fördelning har införts utifrån fyndens beskaffenhet. Exempelvis finns en karta över depåfynd i Nyland under 1700-talet och en annan för depåfynden från 1800-talet. Detta är positivt då det tydliggör fyndstrukturerna under olika perioder. Kartorna bidrar på så sätt tydligare till en analys av myntfynden.

En stor prestation av författarna är att hela boken är tvåspråkig. All information finns på finska och svenska. Detta inkluderar såväl bildtexter som rubriker med mera. Varje presenterat fynd har ett eget löpnummer och under detta anges all information på båda språken. Även alla ortnamn anges i förekommande fall med finska och svenska skrivningar. En smärre kommentar är att bilderna delvis kunde ha varit bättre. En del av fotografierna är mörka och återgivningen gör dem svårästa.

Det är mycket glädjande att denna första volym i Finlands Mynthistoria Landskapsinventeringen på ett så förtjänstfullt sätt nu utkommit. Den är varmt välkommen och vi är många som emotser kommande publikationer i serien med iver. Publikationen är en guldgruva för akademiker och allmänheten med intresse för Nylands, Finlands, Sveriges och det Baltiska områdets historia.

Cecilia von Heijne

Referenser

Finlands Mynthistoria Landskapsinventeringen. 1. Myntfynd från Nyland. / Suomen Rahahistoria Maakuntainventointi. 1. Uudenmaan Rahalöydöt. Frida Ehrnsten & Liisa Kunnas-Pusa. Helsingfors – Helsinki 2017.

Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen. 1. Myntfynd från Östergötland. Brita Malmer & Ian Wiséhn. Göteborg 1982.

Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen. 14. Myntfynd från Gästrikland & Hälsingland. Monica Golabiewski Lannby. Stockholm 2018.

FML 1 kan beställas från Svenska Numismatiska Föreningen, pris 100 SEK + ev. porto: info@numismatik.se

MYNTMÄSSA I NORRKÖPING

LÖRDAG 5 SEPTEMBER 2020 kl. 10:00 – 15:00

STALLET Slottsgatan 130

Mynt, Frimärken, Vykort, Antik
Ca 20 mynthandlare/utställare
ABAXA.se Mynttillbehör
Försäljning – Värdering

Arrangör:
Norrköpings Myntklubb

http://norrkopingsmyntklubb.se
info@norrkopingsmyntklubb.se

Michael M. Zagorowski: *Münzenprägung im Getto Lodz: Mark-Quittungen von Litzmannstadt.* Geldgeschichtliche Nachrichten. März 2020 s. 24–29.

NNUM

Aldo Kask har i NNUM 2020:2 publicerat *Tillæg til artiklen "Nogle mindre kendte møntvarianter fra Estland i svenskertiden"*, som trycktes i NNUM 2019:4.

Intresserade kan rekvidrera de båda numren hos info@numismatik.se för 30 SEK/st + ev. porto.

Roger Svensson: *Gesell-pengar kan få fart på hela ekonomin.*

Under rubriken Debatt i *Expressen* den 5 april 2020 skriver docent Roger Svensson: *"Om staten skapar en temporär alternativ valuta – Gesell-pengar – vars värde sjunker över tiden, skulle konsumtionen få fart"*.

I höst publiceras Roger Svenssons och Andreas Westermarks gemensamma artikel i SNT i samma ämne: *Strategier för effektiva myntindragningar.*

AUKTIONER & MÄSSOR

- 2/5 Myntkompaniet, Stockholm, myntauktion
3/5 Myntkompaniet, Stockholm, myntmässa
23/5 Holmasto Mynthandel, Helsingfors, auktion
30-31/5 MISAB, auktion 34.
3-4/6 Bukowskis, Stockholm
5/9 Myntmässa, Norrköping
12-13/9 MISAB, auktion 35, Stockholm
Se mer här: ingemars.se/agenda

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB

Kyttingevägen 15
181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08-68439200

KÖPER MYNT – MEDALJER
HEMBESÖK STOCKHOLM

Se exempel på inköpspriser:
www.myntbutiken.se

Skarabé Mynt & Guld AB

köper och säljer

MYNT, SEDLAR
och MEDALJER

Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031-135088
skarabe@telia.com – www.skarabe.eu
Öppet: Vardagar 10-18

Pris 1 500 SEK för alla tre delar
+ ev. porto.
Beställs genom
info@numismatik.se

HERMAN FRITHIOF ANTELL

samlade bland mycket annat nordiska mynt samt medaljer. I hans testamente nämns de som ”mina mynt- och medaljsamlingar i deras helhet”, inalles 6 494 mynt, 724 minnespenningar och medaljer.

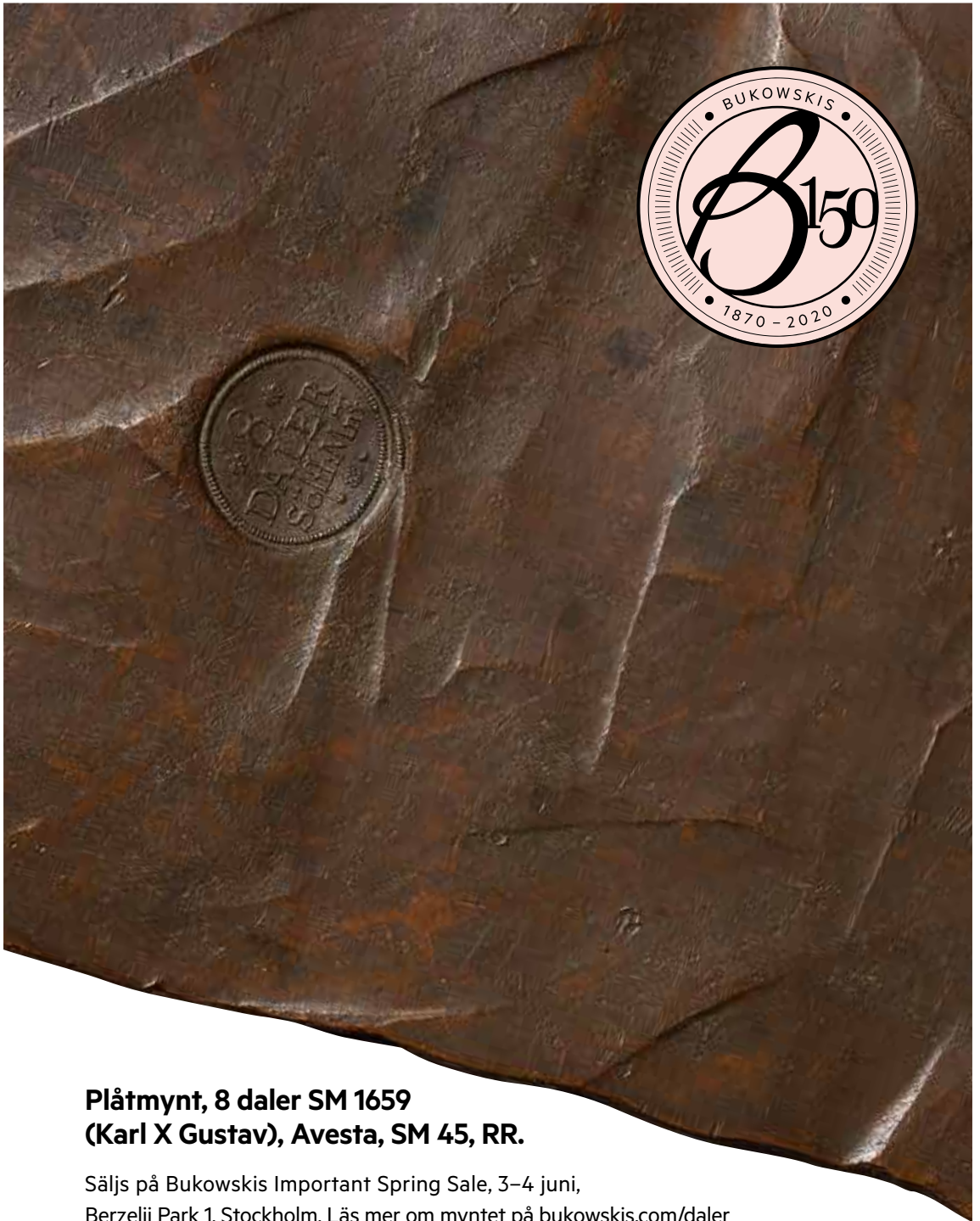
Av de många svenska mynten hade de flesta tillhört A. W. Stiernstedt, som i sin tur köpt Carl Snoilskys samling, och förvärvats av Antell i början av 1880-talet.

SNF erbjuder medlemmarna ett fåtal exemplar av T. G. Appelgrens katalog med planscher över Antells svenska samling:

I. *Medeltidsmynt* (1908)

II. *Gustaf I:s och Erik XIV:s samt hertigarne Johans och Carls mynt* (1906)

III. *Johan III:s, Sigismunds, Carl IX:s, hertig Johans samt Gustaf II Adolfs mynt* (1936), endast delen på finska återstår.

**Plåtmynt, 8 daler SM 1659
(Karl X Gustav), Avesta, SM 45, RR.**

Säljs på Bukowskis Important Spring Sale, 3–4 juni,
Berzelii Park 1, Stockholm. Läs mer om myntet på bukowskis.com/daler

För mer information kontakta: Björn Extergren,
Chef Intag och försäljning, Fine Art. 0706–40 28 61, bjorn.externgren@bukowskis.com

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNRAR**
*Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur*
www.nordlindsmynt.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER**

Olympiska föremål

Gamla Brogatan 36
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07

Öppet: måndag – torsdag 11–13

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är sedan 1973 en etablerad sammanslutning av för närvarande 22 mynthandlare. Föreningens syfte är att samordna strävanden och idéer angående mynthandels utveckling, uppmontra vetenskaplig forskning och sprida kännedom om numismatik, samt att skapa varaktiga och vänskapliga förhållanden svenska mynthandlare emellan. Medlemarna förbinder sig att ej saluföra förfalskade objekt i enlighet med Svenska Numismatiska Föreningens upprop.

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 – 139484
besour@telia.com
www.besour.se

CEDERHOLMS MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 076 – 8344684
cederholmsmynthandel@gmail.com

COLLECTIA AB

Pramvägen 1
312 51 Knäred
Tel. 0430 – 50743 (mån – tors 13–15)
info@collectia.se
www.collectia.se
Kontakt: Jimmy Häggqvist

ROBERTO DELZANNO MYNTHANDEL

Villa Långbro – Stockholm
Tel. 0708 – 865008
roberto@delzanno.se
www.delzanno.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 7326686, 070 – 2126455
christian.hamrin@telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Södra Långvägen 17 A
443 39 Lerum
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 37
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 81373
lennart@mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
501 13 Borås
Tel. 033 – 410315

LUNDS MYNTHANDEL

Klostergatan 5
222 22 Lund
Tel. 046 – 144369
butik@lundsmynthandel.se

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
melinmynt@hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info@mitqalcoins.se
Tel. 070-6101073

HB MYNTINVEST CORONA

Ö. Storgatan 20
611 34 Nyköping
Tel. 0155 – 286325
corona-coin@tele2.se
www.coronamylnt.se

NILSSONS MYNTHANDEL AB

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 1132207
nilssonsmynthandel@hotmail.com

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 6626261
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON / TICALEN MYNTHANDEL

Stefan Jonasson / Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 073 – 9540868
numikon@comhem.se

PECUNIA MM HB

Östra Mårtensgatan 19
223 61 Lund
Tel. 0705 – 252519
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel. / fax 042 – 122528
petersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Regeringsgatan 6 / Box 16390
103 27 Stockholm
Tel. 08 – 4115081
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel. / fax 031 – 135088
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

SVENSK MYNTHANDEL

Mikael Kindahl
Badstugatan 24, Bredablick
691 32 Karlskoga
svenskmynthandel@hotmail.com
www.svenskmynthandel.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Gamla Brogatan 36
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 4110807
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 3680807
info@wijk.se

www.smf.com.se

MYNTAUKTION

Stockholm lördag 2 maj 2020

Ett urval mynt (inkl. köparprovision) som vi har sålt tidigare:

1 daler 1594
”SIGIMVNDVS”
677.000:-

Ryssland
5 rubel 1762
460.000:-

Norge
1 speciedaler 1861
med B under bilden
2.238.500:-

Ett urval av redan inlämnade objekt till vårens auktion:

1 riksdaler 1632
Rättvänt vapen

Pommern
2 dukater 1661
Ex. Hagander

1 riksdaler 1676

Norge
1 speciedaler
1647

Bättre mynt och hela samlingar mottages till kommande myntauktioner.

Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom mer än 20.000 kunder i Sverige och utlandet ser varje auktion via vår hemsida och katalogen.

Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17 E-post: coins@myntkompaniet.se www.myntkompaniet.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

AUKTION 34 - 30-31 MAJ

Som vi tidigare har meddelat via nyhetsbrev och hemsida, beslöt vi att av hänsyn till våra kunder och vår personal skjuta fram auktion 34. Vi planerar nu för att istället avhålla auktionen den 30-31 maj. Lokal och ort (kan bli även i landsorten) meddelas via vår hemsida och vårt nyhetsbrev (för att beställa prenumeration på nyhetsbrev, maila "info@myntauktioner.se"). Det finns givetvis en risk att myndighetsdirektiv även då omöjliggör auktionens genomförande, men vi kommunicerar läget kontinuerligt.

INLÄMNING AUKTION 35

Inlämning till höstens kvalitetsauktion pågår till och med maj månad. Som vi tidigare har berättat finns redan till auktion 35 inlämnat andra halvan av Bengt Svenssons samling, mängder av sällsynta och vackra dukater och plåtmynt, utsökta sedlar, sällsynta polletter, mera än 1000 mynt (varav ca 250 dukater) från Runde/Akerendam-skatten och numismatisk litteratur. Din eventuella inlämning kommer alltså i ett mycket gott sällskap! Till någon av våra internetauktioner kan inlämningar göras kontinuerligt.

Objekt från auktion 34

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65

www.myntauktioner.se